

Latviešu un lietuviešu nacionālo partizānu darbība Bauskas apriņķī pēc Otrā pasaules kara

PSRS otrreizējā okupācija izraisīja plašu bruņotās pretošanās kustību visās trijās Baltijas valstīs, kas vēl turpinājās vairāk nekā 10 gadus pēc kara beigām. Nacionālo partizānu darbība aptvēra visu Baltijas valstu teritoriju, bet daudzviet pierobežas reģionos notika sadarbība starp kaimiņvalstu mežabrāļiem un to atbalstītājiem. Latvieši sadarbojās gan ar igauņiem, gan ar lietuviešiem gandrīz visā pierobežas zonā. Jāatzīst, ka līdz šim nav veikts tāds pamatīgs pētījums par baltiešu sadarbību partizānu kara periodā. Neliels problēmas ieskicējums ir 1996.gadā izdotajā Heinriha Stroda monogrāfijā “Latvijas nacionālo partizānu karš 1944 – 1956”, kur ir nodaļa “Nacionālo partizānu sadarbība ar kaimiņvalstu partizāniem”. Šajā pētījumā visvairāk pieminēta tieši sadarbība ar Lietuvas mežabrāļiem. Gan šajā darbā, gan citās publikācijās visvairāk apskatīta latviešu un lietuviešu partizānu sadarbība Sēlijā, galvenokārt Ilūkstes apriņķa teritorijā, lai gan šāda veida sadarbība, kaut vai epizodiski, ir novērojama gandrīz visā Latvijas – Lietuvas robežas garumā (588 km).

Viena varonības un traģiskuma caurstrāvota partizānu kara epizode, kur kopā cīnījās latvieši un lietuvieši, ir plašāk pazīstama. Tā bija kauja pie Īles bunkura 1949. gada 17. martā toreizējā Jelgavas apriņķī, tagad – Dobeles novada Zebrenes pagastā. Čekistu plānotajā operācijā pret Kārļa Kraujas (īstajā vārdā – Visvaldis Žanis Brizga) partizānu vienību tika iesaistīti 760 Iekšlietu karaspēka vīri. Nevienlīdzīgā kauja ilga trīs stundas, tās gaitā krita 15, bet tika sagūstīti 9 latviešu un lietuviešu “mežabrāļi”. Mūsdienās šis partizānu bunkurs ir atjaunots un izmantots kā apskates objekts, bet katru gadu 17.martā tur notiek piemiņas pasākumi. Piemēram, 2019.gadā šajā datumā tur notika arī šī notikuma 70 gadu atcerei veltīta kaujas rekonstrukcija, ko īstenoja biedrība “Latviešu karavīrs” arī šeit klātesošā Normunda Jēruma vadībā.

Lai gan Zemgale mežainības ziņā krietni atpaliek no citiem Latvijas reģioniem, tomēr atsevišķās vietās arī šeit atrodas visai lieli mežu masīvi, kas sekmēja nacionālo partizānu darbību un nodrošināja patvēruma vietas. Tas tā notika arī Bauskas apriņķa teritorijā. Jāpiebilst, ka mūsdienu Bauskas novads laikam ir vienīgais Latvijā, kura tagadējā teritorija gandrīz pilnībā atbilst iepriekš pastāvējušā apriņķa robežām pirms okupācijas. Šeit lielākā mežainība bija un joprojām ir novada austrumos (Valles un Kurmenes pagastos) un ziemeļos (Iecavas un Vecumnieku pagastos), bet daži visai ievērojami mežu masīvi ir arī dienvidos, Brunavas pagastā, tuvu Lietuvas robežai.

Atsevišķās vietās, arī Bauskas apriņķī, gatavošanās partizānu karam notika vēl pirms vācu karaspēka atkāpšanās. Valles pagasta aizsargs Jānis Krūmiņš, kurš jau 1941. gadā bija piedalījies partizānu cīņās pret Sarkanarmiju un ticis ievainots, no vācu karavīriem pret gaļu un sviestu iemainījis ieročus un munīciju, ko novietoja slēptuvēs. Viena šāda ieroču slēptuve bijusi ierīkota pie Svētupītes ietekas lecavas upē. Meitas atmiņās minēts, ka Krūmiņš esot saņēmis pavēli palikt sarkanarmiešu okupētajā teritorijā un organizēt pretošanās kustību. Lai gan pavēles devējs nav minēts, tomēr šķiet, ka tā nākusi no bijušā Latvijas armijas ģenerāļa Jāņa Kureļa štāba.

Pēc otrreizējās padomju okupācijas jau 1944. gada vasaras beigās un rudenī bija daudz tādu vīru, kas slēpās no okupācijas varas pārstāvjiem. Iemesli bija dažādi, daži iepriekš bija darbojies Aizsargu organizācijā, dienējis Latviešu leģionā vai policijā, citi izvairījās no iesaukšanas Sarkanajā armijā, vai bija paspējuši no tās dezertēt. Līdz 1945. gada 1. janvārim Sarkanajā armijā no Bauskas apriņķa tika mobilizēti 1520 vīrieši, no tiem dezertēja 174. No sākuma viņi slēpās kā vienpatņi savu tuvinieku saimniecībās, bet vēlāk, kad tur arvien biežāk ieradās apbruņoti varas pārstāvji un meklēja šos cilvēkus, pārcēlās uz dzīvi mežā un vēlāk ierīkoja arī nomaskētus bunkurus. 1944./1945. gada ziemu šie nelegālisti lielākoties pārlaida savu tuvinieku mājās ierīkotās slēptuvēs, bet pavasarī, iestājoties siltākam laikam, pārcēlās uz dzīvi mežā. Zaru būdās un arī izraktajos bunkuros parasti kopā uzturējās vairāki vīri, kas sazinājās ar saviem tuviniekiem un no tiem saņēma pārtiku. “Mežabrāļi” bija gatavi pretoties varas iestāžu mēģinājumiem tos sagūstīt, tāpēc tika sagādāti ieroči un munīcija. Tolaik tas bija vienkārši izdarāms, jo bijušajās kauju vietās tādu mantu netrūka. Protams, ka okupācijas varas pārstāvji centās tos atrast un arestēt, bet pretošanās gadījumos – nogalināt.

Līdz 1945. gada maijam, kamēr vēl nebija skaidri zināms kara iznākums, šie vīri darbojās visai pasīvi un neveica uzbrukumus varas pārstāvjiem un kolaborantiem. Arī šos pasīvos nelegālistus “medīja” okupanti. Piemēram, astoņi Panemunes pagasta jaunekļi, kuri izvairījās no mobilizācijas Sarkanajā armijā, netālu no savu tuvinieku mājām bija izbūvējuši bunkuru. Tam 1945. gada 6. maijā no Lietuvas puses uzbruka kāda sarkanarmiešu vienība, nogalinot trijus nelegālistus, pārējiem izdevās aizbēgt. Vasarā “mežabrāļi” lielākoties vairs neuzturējās bunkuros, bet dzīvoja mežos uzslīdētās zaru teltīs un bieži mainīja savas apmetņu vietas. Starp atsevišķām grupām nodibinājās kontakti un izveidojās lielākas partizānu vienības. Tām pievienojās

bijušie Latviešu leģiona kareivji no Kurzemes, kas pēc Vācijas kapitulācijas nebija nolikuši ieročus un padevušies gūstā, bet turpināja cīņu pret okupantiem. No sākuma viņi bija uzsākuši partizānu gaitas Kurzemē, bet vēlāk pārnāca uz savām dzimtajām vietām un pievienojās jau esošajām mežabrāļu vienībām, vai izveidoja jaunas.

Taču okupācijas varas pārstāvji arī nesnauca. Čekisti, regulārās karaspēka vienības, miliči un Iznīcinātāju bataljonu kaujinieki jeb istrebiķeļi tika iesaistīti nelegālistu un jau izveidoto partizānu vienību dalībnieku tvairstīšanā. Daudzi bruņoti nelegālisti tika arestēti, pirms vēl tie bija pievienojušies partizānu vienībām. Piemēram, 1945. gada 4. jūlija nakts vidū Skaistkalnes pagasta mežā ierīkotā bunkurā aizturēja brāļus Jāni un Mārtiņu Mediņus, kuru apbruņojums bija pietiekami iespaidīgs – divas mašīnpistoles, divas šautenes, revolveris, medību bise, rokas granāta un vairāki simti patronu.

Čekisti bija izveidojuši savu aģentūru, kas ziņoja par “mežabrāļu” vienību sastāvu, atbalstītājiem, bruņojumu un uzturēšanās vietām. Nereti čekas aģentus izdevās iefiltrēt arī partizānu grupās. Piemēram, skaistkalnieti Augustu Simsonu, kā bijušo aizsargu un palīgpolicijas darbinieku, arestēja 1944. gada rudenī, bet pēc nedēļas viņu Bauskas čekistu priekšnieks Bogdanovs piespieda parakstīt dokumentu par slepenu sadarbību, respektīvi – kļūt par čekas ziņotāju. Viņam iedeva segvārdu “Zemnieks” un lika ziņot par nelegāli dzīvojošiem un nacionāli noskaņotiem pilsoņiem. Vēlāk, 1945. gada marta beigās, Simsonam pavēlēja iekļauties kādā pierobežas lietuviešu partizānu vienībā un ziņot par tās atrašanās vietu. Viņš pievienojās šai vienībai, kurā bijuši aptuveni 70 vīru, bet ar čekistiem vairāk nesadarbojās. Šajā vienībā bijis arī Pēteris Bilstiņš no Kurmenes pagasta un citi latvieši, komandieris esot bijis kāds Jānis. Maija vidū kādā mežā Biržu apriņķī, Lietuvā, šai grupai uzbrukusi Iekšlietu karaspēka vienība, daudzi mežabrāļi krituši, pārējie izklīduši. Turpmāk Simsons kopā ar Bilstiņu slēpās Latvijas teritorijā, epizodiski bija iekļāvušies Ludviga Putnieka vadītajā latviešu partizānu vienībā, vēlāk vienatnē ilgstoši slēpās Skaistkalnes klosterī un citās vietās līdz arestam 1950. gada februārī. Par sadarbības solījuma ar čekistiem nepildīšanu viņam piesprieda 10 gadus ieslodzījumā.

Aptuveni 70 vīru liela latviešu un lietuviešu partizānu vienība minēta vēl kādā citā liecībā, kur esot bijuši apmēram 40 latvieši un 30 lietuvieši. Šie partizāni bāzējušies Lietuvas teritorijā, bet veikuši arī reidus Latvijā, Bauskas apriņķa pagastos.

Tajā vienībā līdz 1945. gada jūlija beigām darbojies vēlāk leģendāru slavu ieguvušais mežabrālis Jānis Gudža. Viņš pēc tam iekļāvās bijušā policista Pētera Varena un Rūdolfā Kundziņa vadītajā vienībā, kas darbojās Ceraukstes, Panemunes un Īslīces pagastos. Šīs grupas atbalstītāja Elizabete Luntēna no Ceraukstes pagasta 1945. gada jūlijā pratināšanā izstāstīja, ka, pēc mežabrāļu stāstītā, partizānu esot daudz, un tie, citēju: “esot saistīti ar Lietuvas bandu un pakļaujoties bandītisko formējumu štābam, kas atrodoties mežā Lietuvā. Štābā esot ložmetēji un radiosakari. (..) No bandītu štāba nācis rīkojums visiem bandītiem apvienoties; no Rīgas ieradīšoties papildspēki, un sākšoties lielas lietas. Visu bandītu grupu vadītājs štābā esot Raseckis, kurš atrodoties mežā Lietuvā.”

Čekistu sastādītajā kartotēkā par nacionālo partizānu darbību Bauskas apriņķa teritorijā pirmā epizode par lietuviešu mežabrāļu “ciemošanos” ir fiksēta 1945. gada 16. maija naktī, kad tika piekauts kāds pagasta desmitnieks, draudot to nākamreiz nosist, ja viņš neatstās šo amatu. Savukārt 1946. gada maijā LKP Bauskas apriņķa komitejas Kara daļa ziņoja, ka no 11 partizānu uzbrukumiem Bauskas apriņķa teritorijā, piecus paveikuši lietuvieši. Pirmajos pēckara gados faktiski nenotika sadarbība starp okupantu represīvajām iestādēm kaimiņrepublikās, un tas ļāva partizānu vienībām manevrēt, respektīvi – vajāšanas gadījumā pāriet no Latvijas uz Lietuvu un otrādi. Bauskas apriņķa čekisti un istrebiķeļi neturpināja mežabrāļu vajāšanu Lietuvas teritorijā, bet Biržu apriņķa okupācijas varas pārstāvji – Latvijā. Lai gan čekisti strādāja krietni vien operatīvāk, nekā citas PSRS okupācijas varas struktūras, tomēr arī šeit traucēja birokrātiskā subordinācija, kas neļāva pa tiešo sadarboties ar radniecīgajām iestādēm kaimiņrepublikā. Ja Bauskas čekisti konstatēja kādas partizānu aktivitātes Lietuvas teritorijā, tad par to ziņoja priekšniecībai uz Rīgu, no Rīgas uz Maskavu, no turienes informācija aizgāja uz Viļņu, un tikai pēc tam nonāca pie Biržu čekistiem. Tas nenotika ātri un pa šo informācijas plūsmas laiku mežabrāļi paspēja mainīt savu dislokāciju pat vairākas reizes. Tikai 1948. gada vasarā stāvoklis būtiski mainījās, tad notika vairākas Latvijas u Lietuvas Valsts drošības ministriju kopīgi organizētas nacionālo partizānu apkarošanas operācijas pierobežā.

Lietuviešu partizānu biežā klātbūtne Latvijas pierobežas pagastos ir saistāma arī ar tādu faktoru, kā lielu mežu masīvu neesamība Lietuvas pusē. Zināms, ka mežabrāļi bunkurus ierīkoja galvenokārt grūti pieejamos mežu biezokņos, uz purvu salām un tamlīdzīgi. Latvijā šādu vietu bija krietni vairāk, ja skatās uz Bauskas apriņķa

pierobežu. Vairākās lietuviešu liecībās atklājas, ka partizānu grupas uz Latviju pārcēlušās pārziemot, lai siltajos gadalaikos atkal atgrieztos un darbotos Lietuvā.

Visciešākā sadarbība ar lietuviešiem notika toreizējā Panemunes (tagad – Brunavas) pagasta teritorijā. Tam ir loģisks izskaidrojums, jo šo teritoriju, kas senāk ietilpa Lietuvas Pabiržes pagastā, pievienoja Latvijai 1921. gada pavasarī. Latvijai pievienotajā teritorijā dzīvoja arī daudzas lietuviešu ģimenes, savukārt aiz jaunās robežas Lietuvas pusē palika ne mazums latviešu. Abās pusēs robežai dzīvojošos vienoja radniecības saites, turienieši lieliski prata sazināties abās kaimiņtautu valodās. Tas bija veicinošs faktors sadarbībai pēc 2. p.k., kad abās okupētajās valstīs izvērsās plaša nacionālās pretošanās kustība. Bez tam, veicot akcijas pret okupācijas varas pārstāvjiem un aplaupot sabiedrisko īpašumu kaimiņrepublikas teritorijā, tikpat kā nepastāvēja iespējamība tikt atpazītiem, līdz ar to mežabrāļu legāli dzīvojošie tuvinieki tika pasargāti no varas iestāžu atriebības.

1946. gada vasarā Panemunes pagastā izveidojās bruņota nepilngadīgu jauniešu nacionālās pretošanās grupa, ko vadīja 1930. gadā dzimušais Ēriks Arvīds Narkevics. Šīs grupas dalībnieki katrs dzīvoja savās mājās, bet ik pa laiciņam sarīkoja kādu visai iespaidīgu pret okupācijas režīmu vērstu akciju, piemēram, naktīs izdemolēja un aplaupīja Panemunes un Ramiķēnu ciema padomes (aiznesa telefona aparātus, bet dokumentus un okupantu vadoņu portretus turpat sadedzināja). Pie reizes apšaudīja Ramiķēnu ciema izpildkomitejas priekšsēdētāja Pravdas māju, iemeta tur rokas granātu, kas gan neeksplodēja, piekāva un aplaupīja pāris istrebiķeļus viņu mājās, piedraudot ar tiem izrēķināties, ja neizstāsies no Iznīcinātāju bataljona, kā arī 1946. gada 18. novembrī Budbergas muižas parka augstākajā eglē uzvilka Latvijas karogu. Dažiem šīs grupas jauniešiem bija īslaicīgi sakari ar Lietuvas partizāniem. Tā Jānis Ceplis, kurš dzīvoja turpat aiz robežas Radvilišķu pagasta Purvišķu sādžā, pēc aresta čekistiem atzinās, ka 1945. gadā Vilis Kovalis no tās pašas sādžas pastāstījis, ka viņš iekļāvies Lietuvas mežabrāļu grupā un uzaicinājis pievienoties. Ceplis tā arī darījis un pievienojies Jāņa Krivicka vadītajai partizānu vienībai, kur iepriekšminētais Kovalis viņam iedevis vācu mašīnpistolī. Tobrīd partizānu grupa 35 vīru sastāvā uzturējusies Pabiržes pagasta Tilinavas sādžā, apbruņota ar šautenēm, mašīnpistolēm un 3 ložmetējiem. Ceplis šajā vienībā esot pabijis tikai vienu nakti, jo no rīta ap plkst. 6 šķūnis, kurā viņi nakšņojuši, bijis aplenkts un sākusies apšaušana. 16 – 20 partizāni esot nogalināti, to starpā brāļi Vilis un Valdis Kovaļi no Purvišķu sādžas, vēl daži viņam pazīstami. Pats Ceplis, tolaik vēl

16-gadnieks, ievainots kājā, nokļuvis Biržu slimnīcā, pēc tam divus mēnešus pabijis Biržu cietumā, tad atbrīvots. Man izdevās atrast arī Lietuvas interneta resursos informāciju par Tilinavas kauju, kas notikusi 1945. gada 18. jūlija rītā, kad čekisti, iztrebiņeļi un regulārā karaspēka vienība uzbrukusi šķūnī nakšņojošiem mežabrāļiem. Var saprast, ka bijusi nodevība – kāds no sādžas bija noziņojis attiecīgām iestādēm, uzbrukums bija negaidīts, tāpēc daudzi partizāni nevienlīdzīgajā kaujā krita. Čekisti kritušo partizānu līkus pēc izlikšanas atpazīšanai esot aprakuši Biržu grantsbedrēs. Kritis arī komandiera Joņa Krivicka brālis Jozis. Pats Jānis jeb Joņs Krivickas kritis 1948. gadā Latvijā, Bārbeles pagasta Surgenes mežā, viņa līkis aizvests uz Biržiem, kur vēlāk apglabāts milicijas pagalmā.

Panemunes jauniešu grupas vadītājam Narkevicam arī bija saikne ar Lietuvas mežabrāļiem. Pratināšanās viņš atzinās, ka pirmo reizi satīcis partizānu grupu 1946. gadā, tie runājuši lietuviski, ienākot kādās Panemunes pagasta mājās un pēc viņu lūguma parādījis tiem ceļu uz Jaunsaules veikalu. Pēc veikala aplaupīšanas lietuvieši viņu atalgojuši ar puskilogramu konfekšu un odekolona pudelīti. Otro reizi tos satīcis Jaunsaules pagasta "Vīnaugu" mājās 1947. gada 12. janvārī, kad tur bijis uzaicināts kopā ar Panemunes ciema padomes priekšsēdētāju Rolandu Butleru un notikusi iedzeršana. Ap plkst. 23.00 tur ienākuši 16 lietuviešu mežabrāļi, no kuriem 4 jau bijuši pazīstami no iepriekšējās reizes. Šādu gadījumu apliecināja arī kāda sieviete no "Vīnaugām", kas čekas izmeklētājiem vēlāk stāstīja par ienākušiem 17 – 20 vīriem, kas savā starpā runājuši lietuviski, bet daži runājuši latviski. Ienākot pavēlējuši pacelt rokas, vēlāk otrā istabā dzirdējusi, ka šie lamā Butleru, pēc tam Butlers teicis, ka partizāni aizlieguši viņam iet uz darbu, respektīvi – pildīt ciema padomes priekšsēdētāja amatu. Narkevics esot aizgājis kopā ar mežabrāļiem. Viņš pats čekistiem liecināja, ka vienības vadītājs, vārdā Alberi, un vēl daži esot viņu aicinājuši pievienoties šai vienībai. Komandieris Alberi esot aptuveni 30 gadus vecs lietuvietis, viņu citi saucot par Kapteini. Pratināšanā Narkevics apraksta arī viņa visai dīvaino apģērba salikumu: vācu armijas apmetnis, civilas bikses, Latvijas armijas frencis ar kapteiņa zīmotnēm, pie krūtīm – Sarkanās Zvaigznes ordenis. Tika nosaukti arī citu partizānu vārdi, vai iesaukas, uzvārdus nezinot. Citā pratināšanā tiek pieminēta atrašanās "Kavaļauskas bandā", partizānu vecums esot no 17 – 60 gadi. Narkevics kopā ar mežabrāļiem pēc vairākām dienām no Jaunsaules pagasta viensētām devās uz bunkuru Panemunes pagasta Budbergas mežā. 17. janvārī bunkurā palikuši divi partizāni – viens ievainots, otrs vecs, pārējie sadalījušies divās grupās un aizgājuši pēc pārtikas uz Lietuvu, arī pats Narkevics tur piedalījies. Ar pārtiku atgriezušies 20.

janvārī, bet nākamajā dienā Narkevics bez ieroča aizgājis mājās, solot atgriezties. To nav darījis, jo bunkurā neesot bijis kur gulēt un tur slikti gatavojuši ēst. Bet 27. janvārī viņu jau aizturēja čekisti. 31. janvāra pratināšanā, kas bija jau trešā, Narkevics to visu izstāstīja, arī par to, kur atrodas šis mežabrāļu bunkurs. Bunkurā esot nāras gulēšanai, plīts, viena ieeja ar stiklu, viens lodziņš. Tur neesot nekādu aizsardzības būvju, pats bunkurs un pieejas neesot mīnētas. Dienās esot viens novērotājs, dažreiz naktīs arī viens sargs esot. Nav gan zināms, kā šis ziņas čekisti izmantoja pret šo lietuviešu partizānu vienību.

Narkevica pratināšanas protokolos pieminēti vairāki partizānu vārdi, arī kāds Paupis. Domājams, ka tas ir tas pats Artūrs Popis no Bārbeles pagasta, kurš figurē kādā citā lietā – bijis partizāns, bet 1946. gadā legalizējies un vēlāk nav represēts, atšķirībā no citiem līdzgaitniekiem, kas arī bija legalizējušies, bet vēlāk notiesāti, vai arī izsūtīti. Vairāku nacionālās pretošanās kustības dalībnieku atmiņās viņš ir nosaukts par nodevēju un čekas aģentu. Citēju Roberta Jurcika atmiņas: “Zinu tikai, ka Pops Arturs bija galvenais nodevējs. Viņš pēc tam vēl Lietuvā vienu grupu bija nodevis, un vēlāk – Dundagas mežos darbojās, arī kā nodevējs. Kad es no izsūtījuma atgriezos Latvijā arī Matīš tante teica – Arturs Pops ir galvenais nodevējs. Pateicoties viņam kādu lietuviešu grupu visu apšāva, tikai viena sieviete palika dzīva.” Iespējams, ka Popis bija iefiltrēts tieši šajā lietuviešu grupā, un tā tika iznīcināta viņa darbības rezultātā. Iespējams, ka iepriekš minētais partizānu grupas vadītājs Jānis Krivickis, kurš nogalināts Sūrģenes mežā, arī bija Popja nodevības upuris, jo šis mežs Bārbeles pagastā atradās tuvu viņa dzīvesvietai. Varu nocitēt arī fragmentus no 1946. gada augusta publikācijas “Bauskas Darbā”, ko parakstījuši nesen legalizējušies Artūrs Popis un Jānis Milliņš:

“Atrodoties pastāvīgā fašistiskās aģitācijas ietekmē, mēs, nesaprazdami padomju varas pareizo politiku, atstājām savu darbu un aizgājām mežā. (...) Tādos apstākļos mēs dzīvojām, kamēr apriņķa avīzē “Bauskas Darbs” parādījās biedra Lankovska raksts “Ir tikai viens pareizais ceļš” (...) mēs galīgi atzinām, ka mums ir jāiet pa vienīgo pareizo ceļu kopā ar visu tautu un jāiesaistās godīgā darbā. Iznākot no meža, mēs griežāmies pie lekšlietu ministrijas Bauskas apriņķa daļas priekšnieka biedra Lankovska, kurš mūs laipni uzņēma...” un tā tālāk. Beigās, protams, seko aicinājums visiem nākt ārā no meža.

No 1947. gada pavasara līdz 1949. gada oktobrim Panemunes pagastā visai regulāri uzturējās cita lietuviešu partizānu grupa, kas bija izveidojusies jau 1944.

gada nogalē Pabiržes un Saloču pagastos. To vadīja Stasis Naudžūns ar segvārdu "Miķelis". Arī šī grupa patvērumam visbiežāk izvēlējās Budbergas mežu. Šajā grupā bija 9 mežabrāļi, ieskaitot Austrumprūsijas vācieti Horstu Langekeru, kurš bija izvairījies no izsūtīšanas uz Sibīriju aizbēgot uz Lietuvu un pēc tam pārnākot uz Panemunes pagastu Latvijā, kur 1949. gada augustā pievienojās partizānu grupai. Mežabrāļu vienība tika sagrauta Bauskas un Biržu apriņķu čekistu vadītā operācijā 1949. gada 17. oktobrī, kurā piedalījās arī Iekšlietu karaspēka 36. un 137. strēlnieku pulka vienības. Piecus partizānus "Pūču Šņores" viensētā pie Budbergas meža ielenca daudzkārtējs pārspēks. Spriežot pēc tā, ka māju saimnieks Arvīds Butka pirms uzbrukuma mežabrāļiem galdā cēla alu, degvīnu un ēdienu, bet pats uzreiz no mājas izgāja, var secināt, ka viņš sadarbojās ar čekistiem. Šādu secinājumu nostiprina arī fakts, ka viņš, atšķirībā no visiem citiem partizānu atbalstītājiem, netika represēts. Iepriekš šajās mājās bija puslegāli mitinājies Langekers, partizāni arī vairākkārt cīmojušies un pamieloti. Starp aplencējiem un partizāniem izcēlās apšaude, mājā tika iemestas rokas granātas un izcēlās ugunsgrēks. Četri mežabrāļi gāja bojā, bet smagi ievainoto Horstu sagūstīja. Uzbrucēju rindās bija viens kritušais un viens ievainotais. Ievainoto Langekeru ārstēja Rīgas cietuma slimnīcā, lai no viņa uzzinātu ko vairāk par partizānu atbalstītājiem. Uz šo liecību pamata apcietināja 11 Panemunes pagasta iedzīvotājus, tos sodīja ar 5 vai 10 gadiem ieslodzījumā par neziņošanu, par paēdināšanu un partizānu veļas mazgāšanu, un tamlīdzīgi. Atbalstītāju vidū bija arī pagasta izpildkomitejas sekretāre Zelma Bēka un istrebiķeļs Jānis Slavinskis.

Starp "Pūču Šņorēs" nogalinātajiem nebija vienības komandiera Naudžūna, viņa un vēl triju mežabrāļu tālākais liktenis ir visai neskaidrs. Vienīgi kādā 1951. gada jūlijā tapušā dokumentā, kurā uzskaitītas Bauskas patērētāju biedrības veikalos pārdotās partizāniem konfiscētās mantas, minēts "nogalinātā bandīta Naudžūna tumši zils brezenta mētelis".

Raitis Ābelnieks